

Central European
Digital Media
Observatory

CEDMO Trends: 16. vlna očima Medianu

Espresso

OBSAH ZPRÁVY

1 Základní parametry

1.1 Specifika šetření

2 Aktuální trendy

3 Vnímané vystavení dezinformacím

4 Vnímání aktuálních narativů

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

1 Základní parametry

Název výzkumu: CEDMO Trends: *Česká společnost v době změn* (15. vlna)

Termín hlavního sběru dat: 19. 7. 2024 - 25. 8. 2024

Cílová skupina: populace 16+

Způsob výběru respondentů: kvótní výběr

Opora nastavení kvót: ČSÚ

Sledované kvóty: pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, užívání internetu, volební chování v parlamentních volbách 2021 a prezidentských volbách 2023

Metoda sběru: CAWI, panelový výzkum

Celkem platných dotazníků: 2 726

1.1 Specifika šetření

Zadavatelem je Univerzita Karlova, resp. výzkumné pracoviště CEDMO NPO a dodavatelem společnost MEDIAN. Vedoucí výzkumného týmu za Univerzitu Karlovu je Václav Moravec, vedoucí výzkumného týmu za MEDIAN jsou Štěpán Žádník a Přemysl Čech. Zadání dotazníku připravil zadavatel a jeho konečná verze byla sestavena ve spolupráci s dodavatelem. Administrace dotazníku probíhala elektronicky. Výběr respondentů byl proveden z Online panelu MEDIAN. Respondenti byli rekrutováni dle kvótního předpisu schváleného zadavatelem.

Tento projekt je financován z Nástroje pro oživení a odolnost EU.

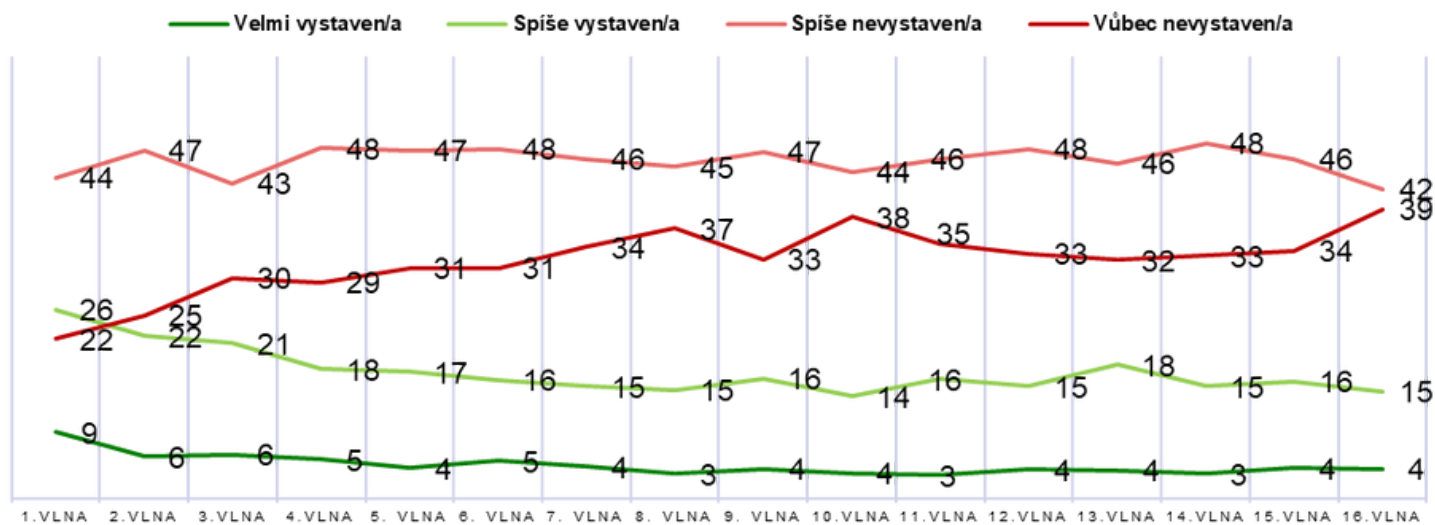

2 Aktuální Trendy

Výsledky současné vlny výzkumu si ve srovnání s minulými vlnami drží stále konstantní charakter. Počet lidí, kteří se domnívají, že dezinformacím v uplynulém měsíci vystaveni určitě nebyli, se zvýšil a dosáhl vrcholu za celé sledované období. Počet respondentů, kteří byli nebo spíše byli dezinformacím vystaveni, však zůstal bez zásadnějších změn.

- Uživatelé internetu, kteří ho používají méně často než denně nebo téměř denně, častěji uvádějí, že byli dezinformacemi zasaženi. Uvádí to 24 % z nich, ale například lidé, kteří využívají internet několikrát denně to uvádějí pouze v 18 %.
- Dvě třetiny respondentů vnímají šíření nepravdivých a manipulativních informací po internetu jako problém. S rostoucím vzděláním respondentů stoupá procento těch, kteří dezinformace vnímají jako problematické. Podobnou roli hraje vzdělání i v otázce, která se týká ohrožení České republiky prostřednictvím dezinformací.
- Většina respondentů je přesvědčena, že je správné, aby stát omezoval média šířící dezinformace. Výrazně častěji než ostatní skupiny respondentů s tím souhlasí studenti, z nichž s omezováním dezinformačních médií souhlasí 82 %.
- Povědomí respondentů o pravdivých narativích bylo v této vlně výrazně vyšší než o nepravdivých. Zatímco věrohodnost nepravdivých narativů proti minulé vlně jen mírně klesla, věrohodnost pravdivých narativů výrazně vzrostla. Všechny pravdivé narativy v této vlně označila jako důvěryhodné více než polovina respondentů.
- V aktuální vlně se zvýšil počet zachycených dezinformací ve prospěch Petra Fialy i těch namířených proti němu. Povědomí o tom, kde se dotýční s jednotlivými dezinformacemi setkali, ve srovnání s minulou vlnou mírně vzrostlo.

3 Vnímané vystavení dezinformacím

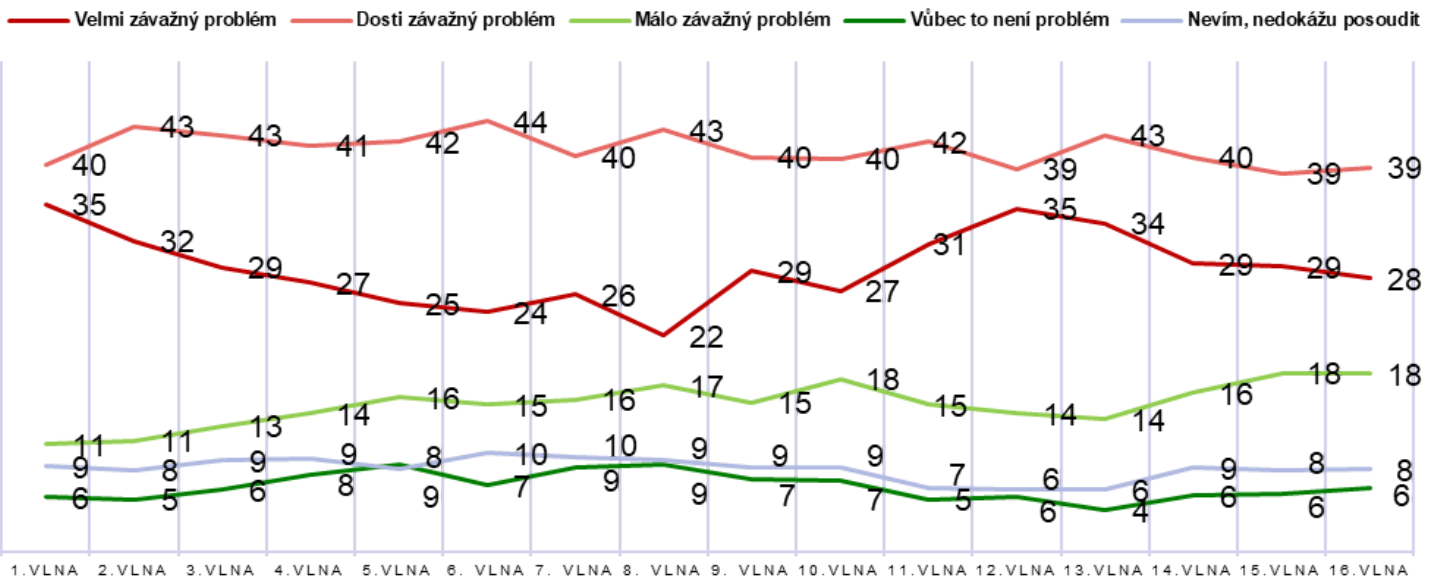

IP02. Do jaké míry jste v uplynulém měsíci podle Vašeho názoru byl/a, anebo nebyl/a vystaven/a účelově šířeným nepravdivým či manipulativním informacím (někdy též označovaným jako „dezinformace“) v médiích?

N=2726

V současné vlně má stále většina respondentů názor, že dezinformacím v médiích v uplynulém měsíci vystavena nebyla (až 81 % při součtu „spíše nevystaven/a“ + „vůbec nevystaven/a“). Zároveň vzrostl počet těch, kteří deklarují, že se cítí být dezinformacím „vůbec nevystaven/a“ na úkor lidí, co se cítí být „spíše nevystaven/a“.

Dezinformacím se cítí být více vystaveni muži (21 % „velmi“ + „spíše vystaven/a“) než ženy (17 %). Také voliči Andreje Babiše z posledních prezidentských voleb (24 %) mají názor, že jsou vystaveni dezinformacím více než voliči Petra Pavla (14 %). Respondenti, kteří v prezidentských volbách nebyli volit, se nachází mezi těmito dvěma tábory (20 %).

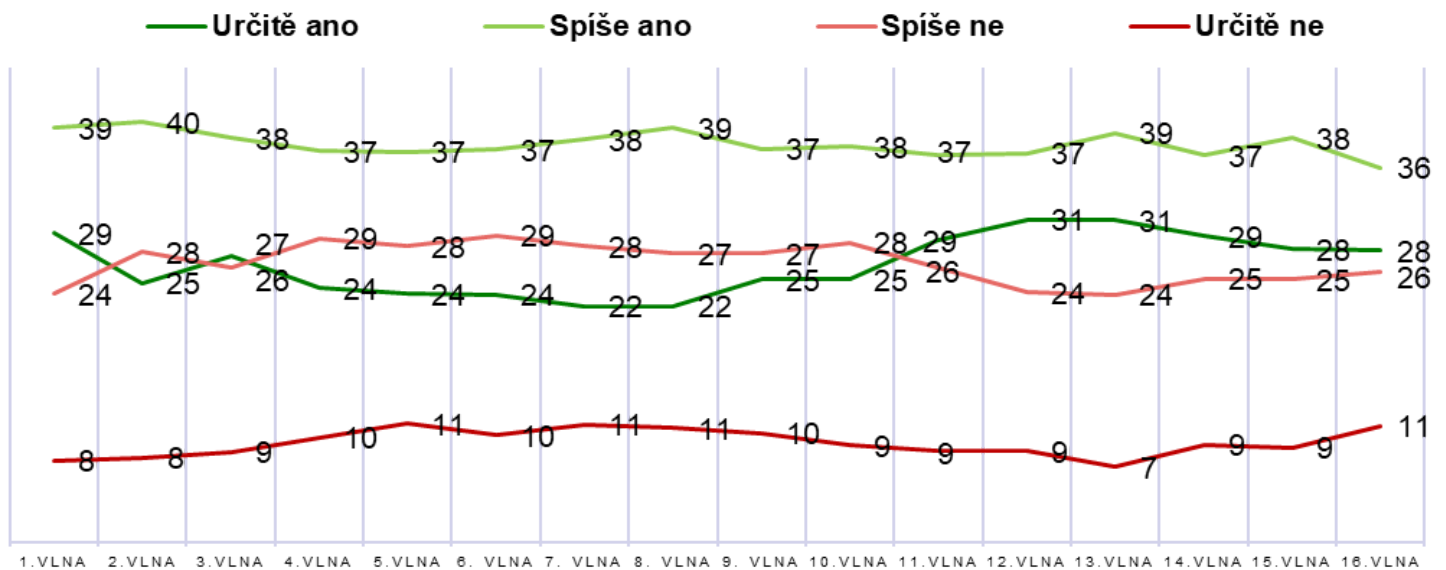

IP04. Jak závažným problémem je podle Vás šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) po internetu?

N=2726

Hodnoty vnímání závažnosti problému dezinformací na internetu zůstávají i v aktuální vlně konstantní. Většina respondentů stále vnímá jejich šíření po internetu jako problematické (67 % při součtu „velmi závažný problém“ + „dostí závažný problém“).

Dezinformace jako závažný problém více vnímají respondenti do 35 let věku (až 77 %), lidé s vysokoškolským vzděláním (72 %) a studenti (78 %). Také voliči Petra Pavla (82 %) z druhého kola prezidentských voleb považují dezinformace šířené po internetu za problém častěji než voliči Andreje Babiše (56 %).

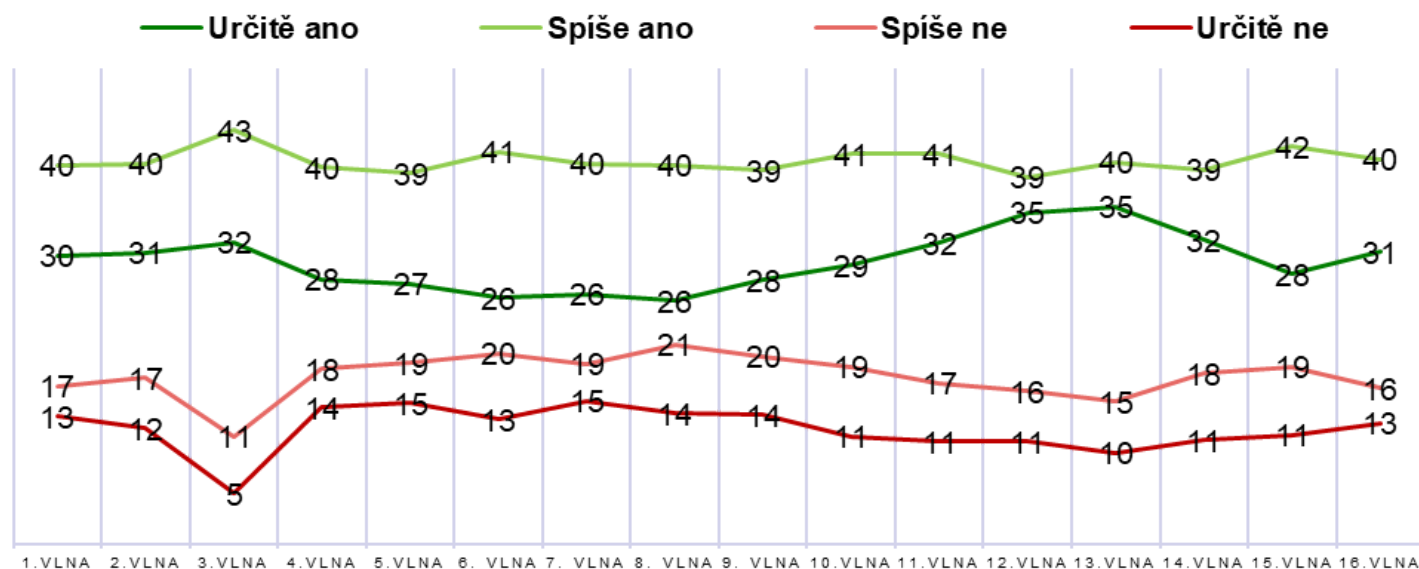

IP05. Myslíte si, že šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) ohrožuje bezpečnost České republiky?

I v této vlně se většina respondentů domnívá, že šíření dezinformací ohrožuje bezpečnost České republiky (64 % v součtu „určitě ano“ + „spíše ano“). Více než třetina respondentů se domnívá, že bezpečnost republiky tímto ohrožena není (37 % při součtu „určitě ne“ + „spíše ne“). Ve srovnání s minulou vlnou došlo k mírnému nárůstu odpovědí „určitě ne“ a mírnému poklesu odpovědí „spíše ano“.

Dezinformace častěji za hrozbu považují ženy (66 %) než muži (60 %), mladší lidé do 24 let (77 %), studenti (76 %) a lidé, kteří využívají internet několikrát denně (66 %). Také respondenti, kteří v druhém kole prezidentských voleb volili Petra Pavla (75 %).

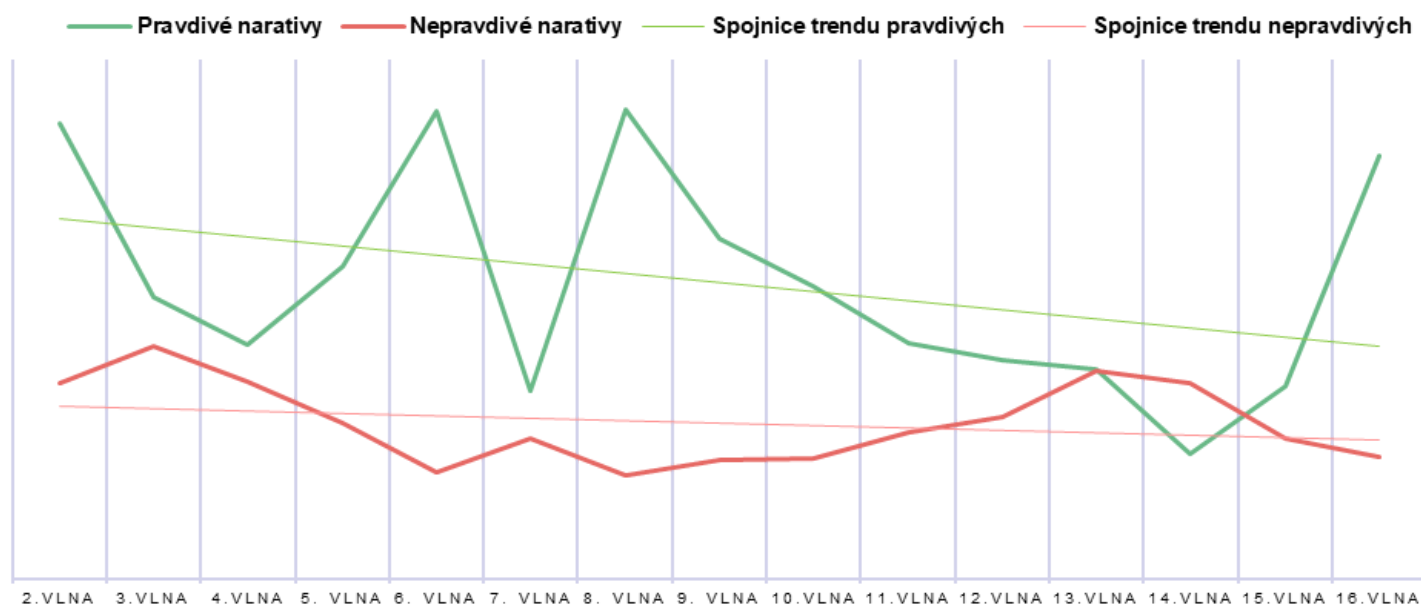
Naopak dezinformace za hrozbu nepovažují respondenti od 55 let výše (43 % v kategorii 55–65 let; 40 % pro kategorii 65 a více let), také voliči Andreje Babiše (46 %) a lidé, kteří v druhém kole prezidentských voleb nebyli volit (46 %).

IP07. Je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace (někdy též označované jako „dezinformace“)?

I nadále převládá přesvědčení většiny respondentů, že je správné, aby stát omezoval působení médií, která šíří manipulativní či nepravdivé informace. Myslí si to téměř tři čtvrtiny odpovídajících (71 % při součtu „určitě ano“ + „spíše ano“). S omezováním médií souhlasí častěji ženy (75 %) než muži (67 %), respondenti ve věku 16–24 let (84 %) a lidé, kteří volili Petra Pavla ve druhém kole prezidentských voleb (83 %) ve srovnání s voliči Andreje Babiše (60 %).

4 Vnímaní aktuálních narativů

DEZP. Do jaké míry máte povědomí o následujících zprávách, resp. Informacích?

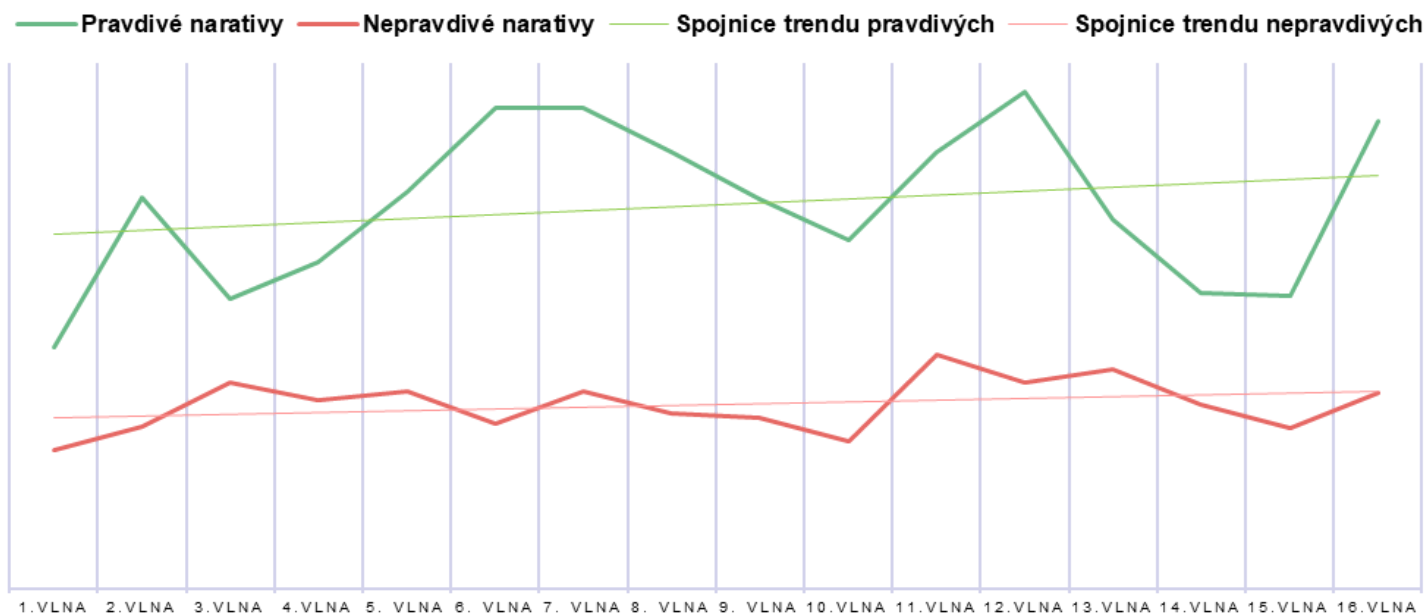
N=2726

Průměrná známost vybraných pravdivých narativů je jednou z nejvyšších za sledovaná období. V posledních dvou vlnách již neplatí, že by se sledované pravdivé a nepravdivé narativy co do známosti blížily. Od posledního měření se rozdíl mezi nimi zásadně zvětšil.

Z nepravdivých narativů byl nejznámější ten, že „Vysoký výskyt černého kašle na území České republiky, který je nejhorší za posledních 65 let, je důsledkem migrační vlny z Ukrajiny. Právě uprchlíci z Ukrajiny tvoří většinu z více než 22 000 nemocných, který černý kašel od ledna postihl.“ (41 %). V pořadí další narativ „Armáda České republiky zažívá personální krizi, protože se do nových náborů nikdo nehlásí a lidé z armády naopak odcházejí. Ministryně obrany Jana Černochová (ODS) chce, aby Armáda ČR motivovala lidi ke vstupu uspořádáním velké vojenské přehlídky.“ zaznamenalo pouze 15 % odpovídajících.

Pravdivý narativ, že „Poslanecká sněmovna vytvořila vyšetřovací komisi, která má objasnit tragickou střelbu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy z loňského prosince. Komise má především vyhodnotit okolnosti policejního zásahu proti masovému střelci, který zabil 14 lidí a dalších 25 zranil.“ zaznamenalo nejvíce respondentů ve srovnání se všemi ostatními narativy (58 %).

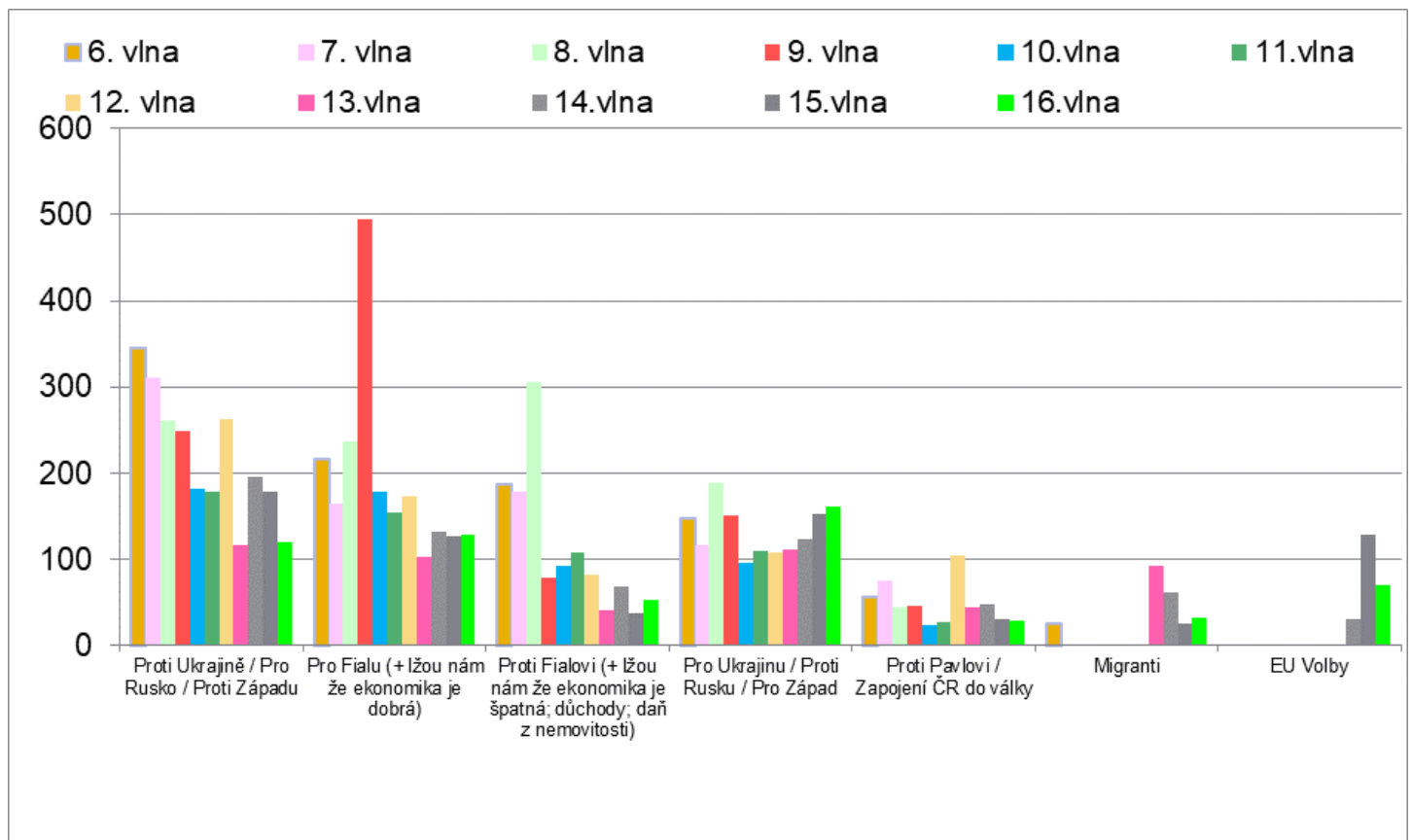

DEZ. Do jaké míry považujete následující zprávy za nevěrohodné, nebo naopak věrohodné?

N=2726

V aktuální vlně výzkumu považovala všechny pravdivé narativy za věrohodné alespoň polovina respondentů. Nejméně důvěryhodný pravdivý narativ zněl: „*Poslanecká sněmovna vytvořila vyšetřovací komisi, která má objasnit tragickou střelbu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy z loňského prosince. Komise má především vyhodnotit okolnosti policejního zásahu proti masovému střelci, který zabil 14 lidí a dalších 25 zranil.*“ Za důvěryhodný jej považovalo více respondentů než nejvíce důvěryhodný nepravdivý narativ. Nejdůvěryhodnějším pravdivým narativem bylo: „*Vysoký výskyt černého kašle na území České republiky, který je nejhorší za posledních 65 let, je důsledkem migrační vlny z Ukrajiny. Právě uprchlíci z Ukrajiny tvoří většinu z více než 22 000 nemocných, který černý kašel od ledna postihl.*“ Ten připadal důvěryhodný 53 % odpovídajících.

5 Dezinformace které nejčastěji zaujaly

IP01A. Popište vlastními slovy, jaké nepravdivá či manipulativní informace (někdy též označována jako „dezinformace“) Vás v uplynulém měsíci zaujala?

N=2726

Ve srovnání s minulou vlnou klesl počet dezinformací proti Západu, ale naopak vzrostl počet zachycených dezinformací v jeho prospěch. Opět byly zachyceny dezinformace související s volbami do Evropského parlamentu, ale v podstatně nižší míře než v minulém šetření.

V aktuální vlně se opět snížil počet těch odpovídajících, kteří si dezinformační narativ nespojují s konkrétním informačním zdrojem, naopak znovu vzrostl počet těch, kteří znají alespoň typ média, kde dezinformaci zaznamenali.